

Nr 477

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 36, med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1955, m. m.*

Under hänvisning till det för dagen rådande ekonomiska läget och de aktuella utvecklingstendenserna har statsrådet och chefen för finansdepartementet i proposition nr 36 föreslagit en investeringsavgift för år 1955 för investeringar inom rörelse och jordbruk samt en motsvarande särskild avgift (»bilaccis») vid förvärv av motorfordon. Som motivering för de föreslagna skatteåtgärderna har finansministern i huvudsak anfört, att särskilda åtgärder är påkallade för att dämpa investeringarna inom den enskilda sektorn och därmed bromsa expansionstakten inom samhällsekonomin, vilken annars enligt finansministerns förmenande hotar att framkalla en allvarlig rubbning av samhällsekonomin.

Ett ställningstagande till de föreslagna extraordinära åtgärderna måste givetvis grunda sig dels på ett bedömande av den aktuella konjunktursituationen och -utsikterna, dels på åtgärdens effektivitet och lämplighet såsom sådan.

Vad först det rådande samhällsekonomiska läget beträffar skulle vi vilja karakterisera detsamma som högkonjunktur, där uppmärksamheten närmast bör riktas mot de expansiva dragen. Dessa kan dock inte anses vara av sådan art och styrka, att en inflationsartad utveckling inte skulle kunna bemästras utan de nu föreslagna punktskatterna. Tvärtom synes oss visst att de föreslagna beskattningarna får övervägande skadliga verkningar på grund av deras allmänt kostnadsförhöjande natur. De riskmoment för en inflationistisk utveckling, som nuläget inrymmer, kan och bör framför allt bemästras med andra, generellt verkande åtgärder av kreditåstramande natur, innefattande bl. a. sådana som åtstramar avbetalningskrediten. För att en exceptionell utveckling skall undvikas, krävs självfallet att lämpliga åtgärder tillgripes i tid. Vi vill dessutom understryka angelägenheten av att skyndsamma åtgärder vidtages i syfte att stimulera en ökning av sparandet, då nuläget synes oss klart belysa att den ekonomiska politiken i fråga om inställningen till sparandet under hela efterkrigstiden företett allvarliga brister. Vi hänvisar till de förslag som i detta hänseende framförts av oss i de vid innevarande riksdag väckta motionerna I: 361 och II: 435.

Det framgår av det här sagda, att vi inte anser vidtagandet av en sådan

exceptionell åtgärd som att införa en investeringsavgift och bilaccis motiverad. Det nuvarande ekonomiska läget skiljer sig i mycket hög grad från den extrema överkonjunktur med en stark prisstegring, som utmärkte 1951, då förra gången en sådan avgift infördes.

Mot införandet av dylika avgifter kan förutom ovan anförda skäl ett flertal andra omständigheter anföras. De verkar *kostnadsförhöjande* utan att ha exempelvis räntevapnets åtstramande effekt på kreditvolymen. De är *osmidiga* och kan till skillnad från kredit- och penningpolitiken näppeligen varieras efter lägets förändringar. De drabbar *orättvist* och *slumpartat*. Företag som just det år avgiften infaller inte har vinst, från vilken den erlagda avgiften kan avdragas, får betala större avgift netto och drabbas alltså betydligt hårdare än företag, som samma år haft tillräcklig vinst.

Avsikten med den föreslagna beskattningsåtgärden är att i princip åstadkomma en fördyring av alla investeringar, varmed man avser att få till stånd en utgallring eller ett uppskjutande av sådana investeringar, som på grund av de ökade kostnaderna antages komma att bedömas som icke tillräckligt lönande. Det bör emellertid härvid uppmärksammas att det finns, såsom Sveriges lantbruksförbund och Kooperativa förbundet framhållit i skrivelse till bevillningsutskottet, åtskilliga fall där en omprövning, inhihering eller ett uppskjutande av en investeringsåtgärd efter förslaget offentliggörande inte är praktiskt-ekonomiskt eller i vissa fall ens lagligen möjligt att åstadkomma. Även om man nödtorftigt söker rätta till olägenheter av denna typ genom undantagsföreskrifter i författningstexten eller genom vidgade dispensmöjligheter, kan man härigenom ändå inte nå en ur rättvis- och billighetssynpunkt tillfredsställande ordning. Åtgärder av nu föreslagen typ och olika slag av detaljregleringar skapar en skadlig atmosfär av ovisshet och otrygghet inom produktionslivet. Det mera långsiktiga kalkylerings- och planeringsarbetet, vilket utgör en viktig förutsättning för varje ändamålsenlig hushållning med tillgängliga resurser, blir allvarligt rubbat och försvårat.

Inte minst mot bakgrunden av de starkt motiverade rationaliseringssträvandena inom produktionslivet är de föreslagna skatteåtgärderna i hög grad betänkliga. Dessa rationaliseringar, som är ägnade att pressa pris- och kostnadsnivån och därigenom även stärka konkurrenskraften gentemot utlandet, hämmas eller försvåras. Vi vill i detta sammanhang understrika de av Sveriges industriförbund i skrivelse till bevillningsutskottet gjorda uttalandena, att den rationaliseringshämmande effekten blir särskilt stötande i de talrika fall, där investeringen betingas av det aktuella konkurrensläget eller där man från statsmakternas sida understrukit vikten av investeringar i rationaliseringssyfte. Som exempel härpå anföres i industriförbundets skrivelse de föreliggande investeringsbehoven inom textil- och läderindustrierna samt behovet av åtgärder för förbättring av virkestillgången inom landet.

De skäl som ovan anförts gäller såväl den allmänna investeringsavgiften som den särskilda avgiften vid investeringar i motorfordon. Skatteåtgärdernas bristande smidighet samt orättvisa och slumpartade verkningar i praktiken synes oss här framträda särskilt starkt. Alldeles särskilt gäller detta den föreslagna avgiften för begagnade bilar. Den skulle verka allvarligt störande på bilhandeln, försvåra en ekonomisk disposition av landets bilpark och drabba särskilt den mindre köpkraftiga delen av landets bilister. Den skulle därför få uppenbart stötande verkningar i många fall. I en skrivelse från Motormännens riksförbund till bevillningsutskottet har ett flertal exempel härför angivits. Synnerligen anmärkningsvärt är att beskattningen föreslagits erhålla *retroaktiv verkan*. Den föreslagna bilaccisen är formellt knuten till tidpunkten för registreringen och avser alltså utgå även om kontrakt om bilköp ingåtts före tidpunkten för förslagens offentliggörande. Dylikt kontrakt är i allmänhet bindande för köparen och kan ej annulleras med hänvisning till den nya beskattningen. Den föreslagna avgiften får i dessa säkert talrika fall icke någon »investeringsdämpande effekt» utan snarast en konfiskatorisk karaktär. Även om den föreslagna förordningen skulle kunna erhålla en mer tillfredsställande utformning i här nämnt avseende, är det säkerligen uteslutet att helt undvika andra liknande slumpartade verkningar. Skatteinstrumentets själva natur gör det svårt, för att inte säga omöjligt, att erhålla den smidighet i tillämpningen, som exempelvis utmärker kreditpolitiska medel.

Vi fäster stor vikt därvid att motorfordonstrafiken redan förut genom den ordinarie automobilbeskattningen är högt beskattad. Att nu pålägga en ytterligare skattebörda måste te sig obilligt.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte avslå de i Kungl. Maj:ts proposition nr 36 innefattade förslagen

- 1) till förordning om investeringsavgift för år 1955, samt
- 2) till förordning om avgift vid investering i motorfordon år 1955.

Stockholm den 29 januari 1955

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Bertil v. Friesen

O. Malmberg

Ragnhild Sandström

Manne Ståhl

Skövde

Sven Wedén

Filip Kristensson

i Osby